בְּמִסְפַּר צְבָאָם, וּבְגִין דָּא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֵילְיָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין בִּיצִיאַת הַכּוֹכָבִים, עֶרֶב וָבֹקֶר צְרִיכִין לְיַחֲדָא לָהּ עִם מַלְכָּא, בְּגִין דְּבָעֶרֶב הִיא בָּאָה עִמֵּיהּ, וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה לְגַבֵּיהּ (אסתר ב יד), וְדָא עֶרֶב דְּיִצְחָק וּבֹקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּתַמָּן בַּעְלָהּ בֵּינַיְיהוּ יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד הַמּוֹצִיא, דָּא הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ, בְּגִינָהּ אִתְּמַר (ישעיה לג טז) לַחְמוֹ נִתָּן וכו', וְעוֹד הַמּוֹצִיא בְּמִסְפַּר צְבָאָם, אִלֵּין רְמַ"ח תֵּיבִין דִּקְרִיאַת שְׁמַע, לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקָּרֵא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב כ) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת וְגוֹמֵר, דָּא הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (ישעיה מד יג) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת, דְּקָרָא שְׁמָהָן לְכָל חַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ וּלְכָל שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וּצְבָא דִּלְעֵילָּא, לְכָל חַד קָרָא לֵיהּ בְּשֵׁם יְדִיעַ וּבְדַרְגָּא יְדִיעָא, לְאִשְׁתְּמוֹדָע לְכָל חַד מֵאֲתַר דְּאִתְנְטִיל, כְּגַוְונֵי דְּנַחֲלֵי יַמָּא דְּאִתְחַזְרוּ לַאֲתַר דְּאִתְנְטִילוּ בְּשָׁלִיחוּתָא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (קהלת א ז) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹמֵר, אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלֶכֶת, מֵאֲתַר דְּאָזְלִין תַּמָּן חָזְרִין בְּשָׁלִיחוּתָא.

מֵרוֹב אוֹנִים (ישעיה מ כו) דָּא כָּתֵר עִלָּאָה, וְאַמִּיץ כֹּחַ דָּא חָכְמָה, מַאי כֹּחַ דִּילֵיהּ אִמָּא עִלָּאָה, אִישׁ לֹא נֶעְדָּר אִיהוּ כְּלָלָא דְּתַלַּת סְפִירָן, מַאי אִישׁ יהו"ה אִישׁ מִלְחָמָה יהו"ה שְׁמוֹ (שמות טו ג), אִישׁ א' כָּתֵר עִלָּאָה י' חָכְמָה ש' שָׁרְשָׁא דְּאִילָנָא דְּאִיהִי אִמָּא עִלָּאָה תְּשׁוּבָה וַדַּאי, וְעוֹד מֵרוֹב אוֹנִים דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אוֹנִים דִּילֵיהּ נֶצַח וְהוֹד, וְאַמִּיץ כֹּחַ דָּא צַדִּיק, אִישׁ לֹא נֶעְדָּר יהו"ה אִישׁ מִלְחָמָה, וְהָא אִתְּמַר.

[דף פו ע"א]

קָם סָבָא בָּתַר טוּלָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר רַבִּי רַבִּי, הַאי קְרָא הָכִי שְׁמַעְנָא לֵיהּ, שְׁאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם, שְׁאוּ כְּמוֹ שְׁאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ (תהלים קלד ב), וְדָא קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוה"ה רֵאשִׁית (ירמיה ב ג), מָרוֹם דִּילֵיהּ כְּתִיב עִלָּאָה, מִי אִימָּא עִלָּאָה דְּבָרָא עָלְמָא בְּאֵלֶּה, מָאן אֵלֶּה, אֵלֶּה רָאשֵׁי בֵּית אֲבוֹתָם (שמות ו יד), וְאִינּוּן תִּלַּת אֲבָהָן, הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם (ישעיה מ כו) אִלֵּין צְבָא הַשָּׁמַיִם דְּאִינּוּן נָצַח וְהוֹד, מַאי מִסְפָּר דִּלְהוֹן, אֶלָּא מִסְפָּר וְחֶשְׁבּוֹן דִּכְלָּא דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא (שם) דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, דְּאִתְמַר לְמֹשֶׁה בְּגִינָהּ (שמות לג יז) וָאֵדָעֲךָ (דף פו ע"א) בְּשֵׁם, מֵרוֹב אוֹנִים (ישעיה מ כו), הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית מח טז) וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְדָא צַדִּיק, וְאִיהוּ אַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ צַדִּיק, כֹּחַ דִּילֵיהּ אִיהִי כֹּחַ דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, דְּאִתְמַר בָּהּ (במדבר יד יז) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אדנ"י, לֹא נָעֲדָר מִשְׁכִּינְתָּא לְעָלַם, וְהַאי וְהַאי כֻּלָּא קְשׁוֹט, שַׁבְעִין אַנְפִּין לְאוֹרַיְיתָא.

אָמַר לֵיהּ סָבָא סָבָא, מֵרוֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ תַּמָּן אָדָם קַדְמָאָה, תַּמָּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, תַּמָּן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, תַּמָּן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וּתְרֵין עֲשַׂר שִׁבְטִין, וְכָל נִשְׁמָתִין דְּשִׁתִּין רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל, וּדְכָל דָּרִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (דברים כט יד) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עוֹמֵד הַיּוֹם וְגוֹמֵר, כְּלְהוּ תַּמָּן, אִישׁ לֹא נֶעְדָּר לֹא חָסֵר מִנַּיְיהוּ חַד מֵחֶשְׁבָּנָא, כְּגַוְונָא דִּצְבָא הַשָּׁמַיִם.

וְעוֹד מֵרוֹב אוֹנִים דָּא כַּהֲנָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ כֹּהֵן אוֹן, וְאַמִּיץ כֹּחַ דָּא אלהי"ם דְּאִיהִי אִימָּא עִלָּאָה, דְּאִתְלַבְּשַׁת בִּגְבוּרָה וּבָרָא עָלְמָא בְּמִדַּת הַדִּין, וּבְגִין דָּא אִיהוּ גִּבּוֹר אַמִּיץ כֹּחַ, אִישׁ לֹא נֶעְדָּר

דָּא יַעֲקֹב, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית כה כז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, מַה דְּאִתְמַר בִּתְלַת אִלֵּין, אִתְמַר בִּתְלַת עִלָּאִין, וְאִתְמַר בִּתְלַת תַּתָּאִין, מִסְפָּר דִּכְלְהוּ שְׁכִינְתָּא אִיהִי מִסְפַּר הַיָּמִים.

תִּקּוּנָא חַמְשִׁין

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אלהי"ם, פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה (בראשית כה כז), רָאשֵׁי תֵּיבִין שְׂ'אוּ מָ'רוֹם עֵ'ינֵיכֶם שֵׂ'חֲרִית מִ'נְחָה עַ'רְבִית, תְּלַת צְלוֹתִין, עֲלַיְיהוּ אִתְמַר (איוב לג כט) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵ"ל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר, בְּגִין דְּאִינּוּן מֶרְכָּבָה דִּתְלַת אֲבָהָן, וַעֲלַיְיהוּ אִתְמַר (בראשית ב ד) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, אֵלֶּה פְּסֵל אֶת הָרִאשׁוֹנִים, אֵלֶּה וַדַּאי פָּסִיל לְקַדְמָאִין דְּאָמְרוּ (שמות לב ד) אֵלֶּה אֱלֹהֶי"ךָ יִשְׂרָאֵל, דְּאִנּוּן תּוֹלָדִין דְּתַהוּ, דְּאִתְרְמִיז בְּרֵאשֵׁי תֵּיבִין ת'וֹלְדוֹת הַ'שָּׁמַיִם וְ'הָאָרֶץ תה"ו, וְאִינּוּן חֲמֵשׁ מִינִין דְּאִתְמַר בְּהוֹן בְּהּ' בָּרְאָם, וְאִינּוּן עֲמָלֵקִים גִּבּוֹרִים נְפִילִים עֲנָקִים רְפָאִים, וּבְגִין דָּא טָרְחַת ה' בְּגִינַיְיהוּ בְּגִין דִּבְהּ' בָּרְאָם ה' דְּאַבְרָהָם, וַעֲלָהּ אִתְמַר (ישעיה מה יח) לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לְמֵיתַב בֵּינַיְיהוּ, לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ לְמֶעֱבַד יְשׁוּבָא מִנַּיְיהוּ.

וּבְגִין דָּאי ה', אֵלֶּה דְּאִינּוּן תְּלַת אֲבָהָן תַּקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין, לְנַחְתָּא בְּהוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְסַלְקָא לִשְׁכִינְתָּא בְּהוֹן דְּאִיהִי ה' זְעֵירָא, דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ גּוּפָא, וּתְרִין דְּרוֹעִין דִּילֵיהּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דִּבְהוֹן אַחִיד בָּהּ, וְעַל גּוּפָא אִסְתַּלְקַת, וּמָאן סָלִיק לָהּ עַל גּוּפָא מ"י אִימָּא עִלָּאָה, מִי בָרָא אֵלֶּה, וְכַד סָלְקַת סָלְקִין עִמָּהּ כָּל צְבָא דִּלְעֵילָּא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (שם מ כו)

הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם, וְכָל יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שִׁתִּין רִבּוֹא מִתְיַחֲסִין בַּצַּבָּא דִּלְעֵילָּא, לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקָּרָא, כֻּלְּהוּ אִתְקְרִיאוּ עַל שֵׁם צְבָא דִּלְעֵילָּא, אִישׁ לֹא נֶעְדָּר מֵחוּשְׁבָּנָא.

[דף פו ע"ב]

וּשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ מְרַחֲקָא בַּעְלָהּ מִינָהּ, לְזִמְנִין אִתְפַּרְנָסַת עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, לְזִמְנִין עַל יְדֵי אֲבָהָן, לְזִמְנִין עַל יְדֵי אִמָּא, לְזִמְנִין עַל יְדֵי אַבָּא, לְזִמְנִין עַל יְדֵי בְּנִין, לְזִמְנִין עַל יְדֵי דְצַדִּיק, וְכֹלָּא יָהֵיב בַּעְלָהּ דְּאִיהוּ ו', אִיהוּ בֵּין אַבָּא וְאִמָּא בֵּן י"ה, וְכַד אִיהוּ בֵּין אַבָּא וְאִמָּא, נָחִית לָהּ פַּרְנָסָהָא עַל יְדֵי אַבָּא וְאִמָּא, וְכַד נָחִית בֵּין תְּרִין דְּרוֹעִין דְּאִית בְּהוֹן שִׁית פִּרְקִין, נָחִית לָהּ פַּרְנָסָה בִּתְרִין דְּרוֹעִין, וְכַד נָחִית בְּגוּפָא דְּאִיהוּ יַעֲקֹב, נָחִית לָהּ מְזוֹנָא עַל יְדֵיהּ, וְכַד נָחִית בִּתְרִין שׁוֹקִין דְּאִינּוּן (שיר ה טו) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ דְּאִית בְּהוֹן ו' פִּרְקִין, נָחִית לָהּ מְזוֹנָא עַל יַדֵּיהוּ, וְכַד נָחִית בְּצַדִּיק נָחִית לָהּ מְזוֹנָא עַל יְדֵיהּ, וְכַד נָחִית בָּהּ (דף פו ע"ב) דְּאִתְחַבַּר ו' בְּה', לָא צָרִיךְ לְנַחְתָּא מְזוֹנָא לָהּ עַל יְדֵי שְׁלִיחָא בְּעָלְמָא, אֶלָּא עַל יְדֵיהּ, וְכַד נָפִיק בָּהּ, אִסְתַּלַּק עַד אֵין סוֹף דְּאִיהוּ א', מְזוֹנָא דִּילָהּ לַאוּ בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא, וְלָא בְּחַיִּים דְּאִינּוּן אַבָּא וְאִמָּא, וְלָא בְּבָנֵי דְּאִינּוּן נֶצַח וְהוֹד, אֶלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא מִלְּתָא, וְכַד נְחִיתַת מֵאַתְרָהָא וְנָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַיְרָא עִמָּהּ, אִתְּמַר בֵּיהּ וּבִבְנָהָא אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָכִיב עַל כְּרו"ב דְּאִיהוּ מטטרו"ן וְאִיהוּ בָּרו"ךְ, וּמִתְפַּרְנָסַת עַל יְדֵיהּ, דְּאִיהוּ עֶבֶד עוֹלָם עֶבֶד דִּילָהּ, וּבְהַהוּא זִמְנָא אִיהִי אִתְפַּרְנָסַת עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, וְכָל דָּא כְּפוּם עוֹבָדֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל הָכִי אִתְפַּרְנָסַת.

זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּסָלִיק לָהּ לְאַתְרָהּ, וּלְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְרֵיהּ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיה יט א) (הִנֵּה יהו"ה רוֹכֵב עַל עָב קַל), הִנֵּה יהו"ה יוֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ (שם כו כא), אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא, וְכִי יָכוֹל בַּר נַשׁ לְאַחְזָרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ אִין, כְּמָה דְאַשְׁכַּחְנָא בְּדָוִד דְּאָמַר (תהלים קלב ד) אִם אֶתֵּן שְׁנָת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַיהו"ה כו', בְּהַהוּא זִמְנָא דְּבַר נַשׁ אַחְזַר לֵיהּ לְאַתְרֵיהּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ מִמְּקוֹמוֹ יִפֶּן בְּרַחֲמָיו לְעַמּוֹ, וּבְמַאי חָזְרִין לֵיהּ לְאַתְרֵיהּ, אֶלָּא בִּשְׁלִימוּ דְּתִקּוּנָא דְּתַקִּינוּ בְּצִלּוֹתָא, וְאוֹכַח דְּבָתַר דְּאָמַר מִמְּקוֹמוֹ יִפֶּן בְּרַחֲמָיו לְעַמּוֹ, אָמַר הַמְיַחֲדִים אֶת שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר תָּמִיד בְּכָל יוֹם אוֹמְרִים פַּעֲמַיִם, וְאינוּן ה"ה, דְּצָרִיךְ לְאַחְזָרָא י' לְגַבֵּי ה' דְּאִיהוּ מָקוֹם דְּלְעֵילָּא, וּלְאַחְזָרָא ו' לְגַבֵּי ה' דְּאִיהִי מָקוֹם דְּלְתַתָּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵי דְּלָא יַחֲזִיר לָהּ' דְּלְעֵילָּא, עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ' דְּלְתַתָּא, וְרָזָא דְּמִלָּה לֹא אָבֹא בְּעִיר וְגוֹמֵר (הושע יא ט) וְהָא אוּקְמוּהָ.

תִּקּוּנָא חַד וְחַמְשִׁין

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אלהי"ם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, מַאי אֶת, אֶלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ כַּדְמָאִין, כָּל אֶתִּין לְרִבּוּיָא, וְדָא א"ת אוֹרַיְיתָא כְּלִילָא מֵא' וְעַד ת', דְּבָהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְעוֹד אֶת הַשָּׁמַיִם, שָׁמַיִם דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, וְאֶת בַּת זוּגֵיהּ עִמֵּיהּ, וְאֶת דָּא צַדִּיק וּבַת זוּגֵיהּ, הָאָרֶץ מָאנָא דְּכֻלְּהוּ לְאַפָּקָא בָּהּ זַרְעִין וְאִבִּין, וְרָזָא דְּמִלָּה וְכָל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְגוֹמֵר (בראשית ב ה).

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרִי, רָזָא עִלָּאָה הָכָא, אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא אִתְבְּרִי וְאִתַּקַּן בִּשְׁמָא דְיהו"ה, דְּאִינּוּן אֶת הַשָּׁמַיִם, וְרָזָא דְמִלָּה י"ה בַּשָּׁמַיִם, ו"ה בָּאָרֶץ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים צו יא) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ, עִם כָּל דָּא דְכֹלָּא אִתַּקַּן בִּד' אַתְוָון, לָא נָחִית נְבִיעוּ מִלְעֵילָּא עַל זַרְעִין וְאִיבִּין דְּאִינּוּן שִׁיחַ הַשָּׂדֶה דְּאִיהוּ צַדִּיק, וְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְלָמָּה בְּגִין דְּאָדָם אַיִן, דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא, שִׁיחַ מְנָא לָן דְּאִיהוּ צַדִּיק, אָמַר לֵיהּ בְּרִי בֵּיהּ תִּשְׁבַּח חַ"י ש', אִיהוּ כְּלִיל תְּלַת עֲדָרֵי צֹאן, דְּאִינּוּן שָׂרְשָׁא דְאִילָנָא, וְדָא חַי עָלְמִין, דְּאִיהוּ אוֹת בַּצָּבָא דִילֵיהּ, צבאו"ת אִיהוּ עִמְּהוֹן, כְּלִיל תְּלַת דַּרְגִּין לָקֳבֵל תְּלַת עַנְפִּין דְּש'.

[דף פז ע"א]

וְהָא ש' דְּתְלַת אַבָּהָן אִינּוּן, אֶלָּא ש' עִלָּאָה עַנְפֵּי אִילָנָא, ש' תַּתָּאָה שָׂרְשֵׁי אִילָנָא, וּבְגִין דָּא וְכָל שִׂיחַ דָּא צַדִּיק, וְכָל עֵשֶׂב ע"ב ש' דָּא יַעֲקֹב כְּלִיל תְּלַת אַבָּהָן, דְּאִינּוּן עַנְפֵּי אִילָנָא, וְסָלְקִין לְשַׁבְעִין וּתְרִין שְׁמָהָן דְּוַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט, דְּבְהַאי שְׁמָא אִתְבְּרִיאוּ עִשְׂבִּין וְאִילָנִין דְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, וְהַאי עֵשֶׂב עָלֵיהּ אִתְּמַר (תהלים קד יד) וְעֵשֶׂב לַעֲבוֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ, לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ (שם עח כו), וְאִיהוּ נַהֲמָא דְאוֹרַיְיתָא. (דף פז ע"א) דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (קהלת ט ז) לֵךְ אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ, וְאִיהוּ לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, ה' דְּאָדָם דְּאִתְּמַר בָּהּ הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ, מַאי לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, לֵית עֲבוֹדָה הָכָא אֶלָּא צְלוֹתָא, דְּאִיהִי פּוּלְחָנָא דְשָׁכִינְתָּא, עֲבוֹדַת יהו"ה וַדַּאי, וַעֲלָהּ אִתְּמַר (תהלים קד כג)

יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ עַד עָרֶב, יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ דָּא צְלוֹתָא דְשַׁחֲרִית, וְלַעֲבוֹדָתוֹ עַד עָרֶב דָּא צְלוֹתָא דְמִנְחָה, דְאִתְמַר בָּהּ (בראשית כד סג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב.

תִּקּוּנָא תְּרֵין וְחַמְשִׁין

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אלהי"ם. חָמֵשׁ אַתְוָון כְּחוּשְׁבַּן ה', א"ד מִן אדנ"י הָכִי סְלִיק לְחָמֵשׁ, וְרָזָא דְמִלָּה וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה (בראשית ב ו), תָּא חֲזִי אִתְעָרוּתָא צְרִיכָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּלְבָתַר וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְהִשְׁקָה ו' אִיהוּ שַׁקְיוּ מֵעִילָּא לְתַתָּא, דְאִיהוּ נַחַל קְדוּמִים דְּאִתְמַשַּׁךְ מִן מוֹחָא, וְהָכִי צָרִיךְ לְאִתְעָרָא אִתְעָרוּתָא בְּקַדְמֵיתָא מֵאִתְתָּא, וְרָזָא דְמִלָּה אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ (ויקרא יב ב) וּמִיָּד וְיָלְדָה זָכָר, נוּקְבָא אדנ"י, דְּכַר יהו"ה, כַּד אַקְדִּימַת בְּרַתָּא שַׁלִּיט דְּכוּרָא וְאִתְעַבִּיד יאהדונה"י, וְרָזָא דְמִלָּה יְהוֹ"ה אדנ"י חֵילִי (חבקוק ג יט), וְעַל בָּמוֹתַי יַדְרִיכֵנִי (שם) אִלֵּין אֲבָהָן, לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹתָי (שם) אַמָּה וּתְרֵין שׁוֹקִין, מַאי חֵילִי תּוּקְפָּא דְכֹלָּא מִלְּעֵילָּא, חֵילִי חֵיל י' וְדָא אַבָּא, תּוּקְפָּא דִילֵיהּ נְבִיעוּ דְלֵית לֵיהּ סוֹף.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא וְהָא אוּקְמוּהוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּעַד אַרְבְּעִין יוֹמִין יָכִיל לְאַחֲזָרָא נוּקְבָא דְכוּרָא, וְאִתְהַפַּךְ מִדִּינָא לְרַחֲמֵי, וְאוּקְמוּהוּ בִּגִּין דְּעַד כְּעַן לֵית תַּמָּן דְיוֹקְנָא, דְאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית ב ז) וַיִּיצֶר יהו"ה אלהי"ם, אִם כֵּן אַמַּאי נָטִיל שִׁעוּרָא בְּמ', בְּגִין דְּאִיהִי שִׁעוּרָא דְנֻקּוּדָה דְאִיהִי י' טִפָּה, (שִׁעוּרָא) דְּבָהּ אִתְעַבִּיד יָ"ם מ"י, וַדַּאי נַחַל קְדוּמִים דָּא ו' דְּאִתְמַשַּׁךְ מִן י' (ס"א יָם), וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מַאי פְּנֵי הָאֲדָמָה, אֶלָּא אִלֵּין

אַנְפִּין דְּאִינּוּן סוּמָק וְחִוָּור וְיָרוֹק וְאוּכָם, בְּאִלֵּין גַּוָּונִין נְהִירָא הַהִיא מַבּוּעָא, דְּגַוָּונִין אִינּוּן מֵהַאי יַבָּשָׁה, נְבִיעוּ נְהוֹרָא דִּילָהּ (ס״א דְּחֵילָא), דְּהָכִי אִיהוּ נְבִיעוּ לְאַרְעָא כְּנִשְׁמָתָא לְגוּפָא, כְּמָה דְּאִילָנָא לָא מִתְרַבֵּי אֶלָּא בְּמַיָּא, הָכִי יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן עַנְפִּין דְּאִילָנָא לָא מִתְרַבִּין אֶלָּא בִּנְבִיעוּ דְּאוֹרַיְיתָא.

וְרָזָא דְּמִלָּה מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן (שיר ד טו), מַעְיַן דָּא חָכְמָה כֶּתֶר אִיהוּ אָמוֹן מוּפְלָא, דְּבָעָא לְנַטָּעָא אִילָנִין בְּגִנְּתָא, אִסְתַּכַּל בְּכָל גִּנְתָא וְלָא אַשְׁכַּח תַּמָּן מַבּוּעָא דְּמַיָּא, מֶה עָבַד, אָמַר אַפִּיק מַעְיָן, וּלְבָתַר אֶטַע גַּן, וְאִתְרַבֵּי אִילָנָא, וּבְגִין דָּא מַעְיַן גַּנִּים, בְּקַדְמֵיתָא אַדְכִּיר מַעְיַן וּלְבָתַר גַּנִּים, וְדָא ג״ן סְדָרִים דְּאוֹרַיְיתָא, וּכְמָה דְּאִית גַּן לְתַתָּא הָכִי אִית ג״ן לְעֵילָּא, וְהַאי מַעְיַן אִיהוּ בְּמוֹחָא, אִילָנָא גוּפָא, עַנְפִּין דִּילֵיהּ דְּרוֹעִין וְרַגְלִין, וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן דָּא לְבָא (נ״א לְבָנָ״ה) דְּאִיהִי דָּל״ת דַּלָּה בְּגָלוּתָא, וַעֲלָהּ אִתְמַר (במדבר כד ז) יִזַּל מַיִם מִדָּלְיָו.

וַי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְקְרִיאוּ עִצִּים יְבֵשִׁים דְּאִינּוּן עֲתִידִין לְאִתּוּקְדָא בְּנוּרָא דְּגֵיהִנָּם, וְלַאו לְמַגָּנָא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דְּאִינּוּן עַמֵּלִין וְיָרְתִין גֵּיהִנָּם, וְאַף עַל גַּב דְּמִתְרַבֵּי אִילָנָא דְּאִיהוּ גוּפָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְלֵית לֵיהּ אִיבָּא דְּאִינּוּן פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, מַה כְּתִיב בֵּיהּ (דברים פ כ) רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אוֹתוֹ תַּשְׁחִית וְכָרָתָ, וּבְגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דְּלֵית מְדָרְשָׁא עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה אִיהוּ עִקָּר.

תִּקּוּנָא חַמְשִׁין וּתְלָת

[דף פז ע"ב]

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אלהי"ם תַּמָּן בַּ"ת, תַּמָּן אֵ"ם דְּהוּא אֵ"ם מֵאלהי"ם, וְאִינּוּן גַּן עֵלָאָה גַּן תַּתָּאָה. פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (בראשית ב ל), וַיִּטַּע יהו"ה אלהי"ם גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר, וַיִּטַּע יהו"ה אלהי"ם גַּן דָּא שְׁכִינְתָּא, בְּעֵדֶן דָּא אִימָּא עִלָּאָה, מִקֶּדֶם אַבָּא עִלָּאָה, וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וַעֲלֵיהּ אִתְּמַר (שם ב ז) וַיִּיצֶר יהו"ה אֱלֹהִי"ם אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וְגוֹמֵר, וַיִּיצֶר צִיֵּיר לֵיהּ בִּתְרִין עָלְמִין בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים דָּא נִשְׁמַת כָּל חַי, וַיְהִי הָאָדָם דָּא רוּחָא דְּחַיֵּי, לְנֶפֶשׁ חַיָּה דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה.

וְעוֹד וַיִּטַּע יהו"ה אלהי"ם גַּן דָּא אוֹרַיְיתָא דְּבִכְתָב, עֵדֶן דָּא עִדּוּנָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְשַׁוִּי תַּמָּן אֶת הָאָדָם דִּבְרִיאָה, וּמַה כְּתִיב בֵּיהּ (ישעיה יז יא) בְּיוֹם נִטְעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי. וַיַּצְמַח יהו"ה אלהי"ם וכו' (בראשית ב ט), יהו"ה אלהי"ם אַבָּא וְאִימָּא, כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה (שם) דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּכָל גַּוָּונִין שַׁפִּירִין בֵּיהּ אִתְחַזְיָין, וּבְגִין דָּא נֶחְמָד לְמַרְאֶה, תִּפְאֶרֶת שַׁפִּירוּ דְּכָל גַּוָּונִין, וְטוֹב לְמַאֲכָל דָּא צַדִּיק.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא כָּל עֵץ כְּתִיב, אִי הָוָה אָמַר עֵץ שַׁפִּיר, אֲבָל כָּל עֵץ כְּתִיב, אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, דִּבְכָל אֲתַר. כָּ"ל צַדִּיק אִיהוּ, אֲבָל כֹּלָּא חַד, כָּל דָּא צַדִּיק, עֵץ דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּגוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד, אֲבָל בְּהַאי קְרָא כָּל עֵץ

נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל דָּא צַדִּיק, לְמַרְאֶה דָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (במדבר יב ו) בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, וְעֵץ הַחַיִּים דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים דִּלְעֵילָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (קהלת ז יב) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ.

אָמַר לֵיהּ הָא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִיהִי גַּן, דְּמִתַּמָּן עֵץ הַחַיִּים נָטוּעַ, כְּמָה דְּאִתְמַר (בראשית ב ט) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן, מַאי מִן הָאֲדָמָה, אֶלָּא דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, דְּמִינָהּ אִתְנַטַּע כָּל עֵץ דְּאִיהוּ צַדִּיק, כָּ"ל אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּמ"י, דְּהָכִי סְלִיק לְחֶשְׁבַּן כָּ"ל מ"י, וּבְגִינָהּ אִתְמַר (איוב לח כט) מִבִּטְנוֹ מִי יָצָא הַקֶּרַח וְגוֹמֵר, דְּאִיהוּ הַקֶּרַח הַנּוֹרָא.

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע אִיהוּ לְתַתָּא, עֵץ הַדַּעַת טוֹב דָּא מטטרו"ן, וָרָע דָּא סמא"ל וּבְגִין דָּא וְעֵץ הַדַּעַת ו' אָתָא לְרִבּוּיָא, דְּאִיהוּ אָתֵי מֵאַתַר אָחֳרָא, עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְעוֹד וַיַּצְמַח יהו"ה אלהי"ם מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ, דָּא אִיהוּ צֶמַח צַדִּיק (ירמיה כג ה) וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח (זכריה ו יב), תָּא חֲזִי כָּל מָאן דְּנָטִיר בְּרִית, הַהוּא בַּר דְּיָהֵיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲלֵיהּ אִתְמַר (בראשית ב ט) וַיַּצְמַח יהו"ה אלהי"ם כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה בְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְטוֹב לְמַאֲכָל בְּפִקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, אֲבָל בְּרָא אָחֳרָא דְּלָא אִתְעֲבִיד בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ (שם) וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְדָא עִרְבּוּבְיָא דְטוֹב וָרָע, מְעוֹרָב מִמַּצָּה וּשְׂאוֹר.

וּבְגִין דָּא מַנִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְנַטָּרָא גַּרְמֵיהּ בְּפִרְיָה וְרִבְיָה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם יז) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, טוֹב מִסִּטְרָא דְּדַם טָהוֹר, וָרָע מִסִּטְרָא דְּדַם נִדּוֹת,

דְּהָאי בַּר גָּרִים אִבּוּדָא דְתַרִין עָלְמִין, הַדָּא הוּא דִכְתִיב (שם) כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת, מוֹת בְּעָלְמָא דֵין, תָּמוּת בְּעָלְמָא דְאָתֵי.

תִּקּוּנָא חַמְשִׁין וְאַרְבַּע

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אלהי"ם, אֶת הַשָּׁמַיִם עֵץ הַחַיִּים, וְאֶת הָאָרֶץ כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ דָּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְדָא רָזָא תֹהוּ עָמֹק רָע, בֹּהוּ עָמֹק טוֹב, וְדָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, כִּי שָׁם בָּלַל יהו"ה שִׂפַת כָּל הָאָרֶץ (שם יא ט), וּמֵהָכָא נָפַק כָּל עִרְבּוּבְיָא דְטוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ רָזָא דְצַדִּיק וְרַע לוֹ רָשָׁע וְטוֹב לוֹ.

תִּקּוּנָא חַמְשִׁין וְחָמֵשׁ

[דף פח ע"א]

בְּרֵאשִׁית בָּרָא בֵּי"ת רֵא"שׁ, וְאִינּוּן אַבָּא וְאִימָּא, בָּרָא תַּרְגּוּם בְּרָא. אִיהִי עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא, וַעֲלֵיהּ אִתְּמַר (בראשית ב י) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, אִית עֵדֶן וְאִית עֵדֶן, הַדָּא הוּא דִכְתִיב (תהלים לו ט) וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַּשְׁקֵם, עֲדָנֶיךָ וַדַּאי, דָּא עֵדֶן עִלָּאָה כֶּתֶר עִלָּאָה, עֵדֶן דִּלְתַתָּא דָּא י', וְאִית עֵדֶן דִּלְתַתָּא וְדָא אִימָּא עִלָּאָה דְאִיהִי ד', אִיהִי עֵדֶן לְגַבֵּי נָהָר דִּלְתַתָּא מִינָהּ, הַדָּא הוּא דִכְתִיב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן.

תָּא חֲזִי כַּמָּה נְהָרוֹת אִינּוּן מִשַּׁנְיָין דָּא מִן דָּא, אִית נָהָר וְאִית נָהָר, אִית נָהָר מִגְּהוֹרָא דִלְעֵילָּא דְאִתְקְרֵי נַהֲרָא דְמַיָּא דְאוֹרַיְיתָא, דְאִתְמַר בָּהּ (משלי יג יד) תּוֹרַת חָכָם מְקוֹר חַיִּים, וְאִית נָהָר דְּאִתְקְרֵי

נָהָר פְּלָגָיו, דְּכַמָּה פַּלְגִין עֲמִיקִין תַּלְיָין מִנֵּיהּ, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שם כא א) פַּלְגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ וְגוֹמֵר, וְאִית נָהָר דְּאִתְקְרֵי נַחַל קְדוּמִים, דְּאִתְמַשַּׁךְ מֵעִלָּאִין, וּמִנֵּיהּ תַּלְיָין שִׁבְעָה נְהָרוֹת, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (תהלים צח ח) נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ, וְאִית נָהָר דְּאִתְקְרֵי נְהַר דִּינוּר מִסְּטָרָא דְּשִׂמְאלָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דניאל ז י) נְהַר דִּינוּר נָגֵיד וְנָפֵיק מִן וְגוֹמֵר, וְנָהָר בְּכָל אֲתַר אִיהוּ ו', מִסְּטָרָא דְּאַבָּא וְאִימָּא אִתְקְרֵי נַחַל קְדוּמִים, וּמִסְּטָרָא דְּעֵדֶן עִלָּאָה אִתְמַר בֵּיהּ (תהלים לו ט) וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַּשְׁקֵם.

וּמִסְּטָרָא דִּימִינָא אִתְקְרֵי נָהָר פְּלָגָיו, וּמִסְּטָרָא דְּשִׂמְאלָא אִתְקְרֵי נְהַר דִּינוּר, וּמִנֵּיהּ תַּלְיָין שִׁתִּין עַנְפִּין דְּנוּרָא דְּאִתְקְרִיאוּ שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים, וְאִינּוּן שִׁתִּין פּוּלְסִין דְּנוּרָא דְּמַחְיוּהָ לְמטטרו"ן, וּמִסְּטָרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא אִתְמַר בְּכָל נְחָלִין דְּתַלְיָין מִנַּיְיהוּ, נַהֲרֵי נַחֲלֵי דְּבַשׁ וְחֶמְאָה, וְנַחַל עֲדָנֶיךָ דָּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית ב י) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְהַאי אִיהוּ עֵדֶן דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אלהי"ם וכו' (ישעיה סד ג), סָתִים וְגָנִיז, דְּאִיהוּ כֶּתֶר עִלָּאָה, וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים (**א** דְּאִיהוּ ד' אַתְוָון דְּשֵׁם בֶּן ד'), אִלֵּין יהו"ה דְּאִינּוּן אַבָּא וְאִימָּא בְּרָא וּבְרַתָּא. תָּא חֲזִי

סַרְקַפְּתָּא דָּא אל"ף, כְּגַוְונָא דָּא ☜ אַרְבַּע סִטְרִין דִּילֵיהּ בְּהוֹן הֲוָה יהו"ה הוּא וּשְׁמֵיהּ חַד, (דברים ד לה) אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ בְּלָא פְּרוּד וּבְלָא שִׁתּוּף כְּלָל.

וְעוֹד וְנָהָר דָּא ו', יוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא י', וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים דָּא ד', (אִלֵּין אַרְבַּע אַתְוָון). וְעוֹד וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן

דָּא אִמָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי א' תִּנְיָנָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהוּ מָארֵי מַתְנִיתִין מַאי אַלֵּ"ף אַלֵּף בִּינָה, וּלְאָן אִתְמַשַּׁךְ בְּגוּפָא, וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים אִלֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין וּתְרֵין שׁוֹקִין, מָאן גַּן דְּאִתְשַׁקְיָא מִנֵּיהּ לְתַתָּא דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּתְרֵין גַּנִּין אִינּוּן חַד לְעֵילָּא וְחַד לְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר ח יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְאִית נָהָר לְתַתָּא דְּאִיהוּ מטטרו"ן, דְּאִתְפְּרַשׁ לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּאִינּוּן מִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל רְפָאֵ"ל, שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב (בראשית ב יא), וְזָהָב אִיהוּ לַצָּפוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב לז כב) מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה, וְרָזָא דְּמִלָּה הוֹלֵךְ אֶל צָפוֹן דָּא גַּבְרִיאֵ"ל, וּלְבָתַר הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם (קהלת א ו) וְדָא גִּיחוֹן דְּתַמָּן מִיכָאֵ"ל, הַפּוּכָא מִלְּעֵילָּא, דְּאָמַר קְרָא עֲלֵיהּ הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר סוֹבֵב אֶל צָפוֹן, סוֹבֵב סוֹבֵב לְתְרֵין סִטְרִין דְּאִינּוּן מִזְרָח וּמַעֲרָב, דְּאִינּוּן חִדֶּקֶל וּפְרָת, דְּתַמָּן אוּרִיאֵ"ל רְפָאֵ"ל.

[דף פח ע"ב]

פִּישׁוֹן לָקֵבֵל אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, וּמִתַּמָּן פִּישׁוֹן, פִּי שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת, גִּ"יחוֹ"ן ג' ג"וֹמֵל חֶסֶד, וְתַמָּן חִיָּון דְּאִתְקְרִיאוּ חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מִסִּטְרָא דְּאַרְיֵה מִסִּטְרָא דִּימִינָא, מִסִּטְרָא דְּשַׂמְאלָא נָחָשׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ויקרא יא מב) כָּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן, לְאַעֲנָשָׁא בֵּיהּ לְמָאן דְּאַעֲבַר עַל אוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְהִיבַת מִימִינָא, פִּישׁוֹן (דף פח ע"ב) תַּמָּן שְׁפִיפוֹן, לְאַעֲנָשָׁא לְמָאן דְּאַעֲבַר עַל אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, חִדֶּקֶל ח"ד קַ"ל, דָּא חֲרִיפָא בְּלִישָׁנֵיהּ וְחַד מִסִּטְרָא דִּימִינָא, קַ"ל

מִסִּטְרָא דְשִׂמְאלָא, לְאוֹלָפָא תַּרְוַיְיהוּ, ח"ד בְּשִׁנַּיִם, וְק"ל בְּשִׂפְוָון, וּבְגִין דָּא פִּישׁוֹן פִּי שׁוֹנָה הֲלָכוֹת, גִּיחוֹן גַּיחוֹן הַהוּא דְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים לד ו) וַיִּקְבּוֹר אוֹתוֹ בַּגַּי, תַּמָּן שַׁרְיָא לְסִטְרָא דִימִינָא, פְּרָת כְּלִיל כֻּלְּהוּ, הַאי פְּרִיָה וְרִבְיָה, עֲלֵיהּ אִתְמַר (תהלים סח יד) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם, אִם וַדַּאי לְמֶעֱבַד תַּמָּן פְּרִיָה וְרִבְיָה.

וּבְאִלֵּין אַרְבָּעָה עָאלוּ לְפַרְדֵּס אִלֵּין אַרְבָּעָה, אִלֵּין דְּעָאלוּ בִּקְלִיפִין חַד הִצִּיץ וּמֵת, חַד הִצִּיץ וְנִפְגַּע, וְחַד אִשְׁתַּמַּד (נ"א נָפַק לְתַרְבּוּת רָעָה), וְרִבִּיעָאָה דְעָאל בְּמוֹחָא דֶאֱגוֹזָא עָאל בִּשְׁלָם וְנָפַק בִּשְׁלָם, הַאי דְאִתְמַר בֵּיהּ הִצִּיץ וְנִפְגַּע, עָאל בְּעַנָּג וְלָא עָאל בֵּיהּ כִּדְקָא יָאוּת, אִתְהַפַּךְ לֵיהּ לְנֶגַע, וְדָא נָהָר דְּיוֹצֵא מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ סִימָן עַנָּ"ג עֵ'דֶן נָ'הָר גַּ'ן, הָכָא אִסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטַהֲרָה כָּשֵׁר וּפָסוּל.

וַיִּקַּח יהו"ה אלהי"ם אֶת הָאָדָם וַיַּנִּיחֵהוּ בְגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ (בראשית ב טו), תָּא חֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹלִיף לְאָדָם אוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב כח כז) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ וַיֹּאמֶר לְאָדָם, וְדָא אִיהוּ וַיַּנִּיחֵהוּ בְגַן עֵדֶן, דָּא גַּן דְּאוֹרַיְיתָא, לְעָבְדָהּ בְּפִקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא דַּעֲשֵׂה דְּאִיהוּ זָכוֹר דְּבַר, וּלְשָׁמְרָהּ בְּפִקּוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה דְּאִיהוּ שָׁמוֹר נוּקְבָא, אֶת הָאָדָם דַּהֲוָה בְּדִיוּקְנָא דְאוֹרַיְיתָא, דְּאֶ"ת לְרַבּוֹת אוֹרַיְיתָא דְאִתְיְהִיבַת לְאָדָם מֵא' וְעַד ת', דְּאִתְיְהִיבַת מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, דְּתַמָּן פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה מִימִינָא לָקֳבֵל ו"ה זְכִר"י וְדָא זְכִרוֹנוֹת, פִּקּוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה מִשְּׂמָאלָא לָקֳבֵל י"ה שְׁמִ"י, עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא כְּלִיל תַּרְוַיְיהוּ יהו"ה שְׁמֵיהּ, וְאִיהוּ קוֹל הַשּׁוֹפָר

מִסְטְרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי שׁוֹפָר, תְּקִיעָה אִיהִי מִסְטְרָא דִּימִינָא, וּשְׁבָרִים מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא, שַׁלְשֶׁלֶ"ת דְּאִיהִי תְּרוּעָה מִסְטְרָא דְּתַרְוַיְיהוּ.

בְּרֵאשִׁית (בָּרָ"א שִׁי"ת) בָּרָא אלהי"ם, הַאי אלהי"ם אִיהִי אִמָּא עִלָּאָה, דְּרְכִיבַת וּסְלִיקַת בִּתְרוּעָה (דְּאִיהִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים מז ו) עָלָה אֱלֹהִי"ם בִּתְרוּעָה), דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר כג כא) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יהו"ה אֱלֹהָי"ו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ, הֲרֵי לָךְ דְּתְרוּעָה אִיהִי בְּיַעֲקֹב, וְאִתְמַר בֵּיהּ עָלָה אלהי"ם בִּתְרוּעָה, יהו"ה בְּקוֹל שׁוֹפָר סָלִיק. תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר (תהלים פא ד) דָּא תְּקִיעָה, וְדָא יַרְחָא דְּסִיהֲרָא אִתְכַּסְיָיא, מַלְכִיּוֹת מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת דְּאִיהוּ זֶה שְׁמִי (שמות ג טו), דְּתַמָּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדָע לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, וּבָהּ אִיהוּ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא, מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ אלהי"ם, וְדָא לְבָא לִשְׂמָאלָא מַלְכוּת, זִכְרוֹנוֹת זָכוֹר לַזָּכָר וְדָא מוֹחָא לִימִינָא וְתַמָּן זִכְרוֹנוֹת, שׁוֹפָרוֹת דָּא קָנָה דְּאִיהוּ שׁוֹפָר, וּמִתַּמָּן נָפִיק קוֹל הַשּׁוֹפָר דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִיהוּ יהו"ה, בְּמוֹחָא בִּלְבָּא בְּגוּפָא.

וְאוּקְמוּהוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּלֵית פּוּחֲתִין בֵּיהּ מֵעֲשָׂרָה מַלְכִיּוֹת וּמֵעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת וּמֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, דָּא יו"ד ה"א וא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י), מַלְכִיּוֹת וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יהו"ה אלהינ"ו, זִכְרוֹנוֹת אַתָּה זוֹכֵר זָכְרֵנוּ לְחַיִּים, שׁוֹפָרוֹת תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל.

[דף פט ע"א]

וְעוֹד תִּקְעוּ בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ, מַאי בַּכֶּסֶה דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, וּבָהּ כָּתְבֵנוּ לְחַיִּים, דְּאִיהִי כְּתִיבָה מִסִּטְרָא דִימִינָא וּמִסִּטְרָא דְשְׂמָאלָא, וּבְגִין דְּאִתְאַחַד בֵּיהּ אַדְכִּיר תְּרֵין זִמְנִין כְּתִיבָה (נ"א דְּאִיהוּ יַד עִלָּאָה יַד תַּתָּאָה), (נ"א אִמָּא תַּתָּאָה מִסִּטְרָא דְשְׂמָאלָא אִיהִי) בַּכֶּסֶה בְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ בַּמְּכוּסֶּה מִמֶּךָּ אַל תַּחְקוֹר, כָּתְבֵנוּ לְחַיִּים אִיהוּ בַּקְּרָא דָּא (שמות לב) וְהַלֻּחוֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִי"ם הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִי"ם הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת (שמות לב טז), מַאי חָרוּת דָּא ה', דְּאִתְמַר בָּהּ (ויקרא כה י) וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ, דְּרוֹר אִיהִי חֵרוּת, וְ"הַלֻּחוֹ"ת אִינּוּן ו"ה בְּרָא וּבְרַתָּא, וְאִינּוּן מַעֲשֵׂה אלהי"ם דְּאִיהִי אִמָּא עִלָּאָה, מַעֲשֵׂה אִיהוּ בִּתְרֵין יְדִין דְּתַמָּן עֲשִׂיָּה, וּמִכְתַּב אלהי"ם בִּתְרֵין יְדַיִן (דף פט ע"א) דְּתַמָּן כְּתִיבָה, וְאִיהִי חָרוּת עַל הַלֻּחֹת, יָד כּוֹתֶבֶת וְיָד חוֹתֶמֶת, וְאִיהִי חַד יָד הַגְּדוֹלָה דְּאִתְמַר בָּהּ (שמות יד לא) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה, וְתַנְיָנָא יָד הַחֲזָקָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים ד לד) וּבְיָד חֲזָקָה וכו', וְרָזָא דְמִלָּה יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה יָ"ד הַגְּדוֹלָה. כוז"ו במוכס"ז כוז"ו יָ"ד הַחֲזָקָה, וְאִינּוּן, יָד עִלָּאָה מִסִּטְרָא דִימִינָא, יָד תַּתָּאָה מִסִּטְרָא דְשְׂמָאלָא, וְכֻלָּא כ"ח פִּרְקִין, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (במדבר יד יז) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אדנ"י, וְדָא כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ (תהלים קיא ו), כֹּחַ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.

וְעוֹד אִית יָ"ד דְּאִתְקְרֵי יָד רָמָה, וְדָא יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְאִית יָד תִּנְיָנָא לְקַבָּלָה וְדָא אהי"ה אל"ף ה"א יו"ד ה"א, וְדָא כ"ח, בְּזִמְנָא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל אִסְתַּלַּק הַאי כֹּחַ מִנַּיְיהוּ וְאִתְמַר בְּהוֹן (איכה א ו) וַיֵּלְכוּ בְלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף.

וּבְמַלְאָכִים כתב"יאל מְמַנָּא עַל הַכְּתִיבָה, חתמי"אל עַל הַחֲתִימָה, כתבי"אל כְּתָ"ב אֵלִ"י, אֵלִ"י אִיהוּ אֵ"ם בְּחוּשְׁבָּן, זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ (שמות טו ב), כְּתָב כ' כֶּתֶר ת' תּוֹרָה ב' בְּרָכָה, וְכֹלָּא אִימָּא עִלָּאָה, אִיהִי כֶּתֶר בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק, וְאִיהִי תּוֹרַת יהו"ה תְּמִימָה (תהלים יט ח), וְאִיהִי בִּרְכַּת יהו"ה הִיא תַּעֲשִׁיר (משלי י כב), חתמי"אל מִסְטָרָא דְּחָכְמָה, וְתַרְוַיְיהוּ חַיִּים, חָכְמָה דְכְתִיב (קהלת ז יב) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ, אִימָּא עִלָּאָה עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ (משלי ג יח), וְתַרְוַיְיהוּ לִימִינָא וּשְׂמָאלָא.

תְּלַת אֲצְבְּעִין מִתְיַחֲדִין בְּקוּלְמוֹס לַכְּתִיבָה, וַעֲלַיְיהוּ אָמַר בֶּן זוֹמָא, אֵין בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לְמַיִם הַתַּחְתּוֹנִים, אֶלָּא כְּשֶׁלֹּשׁ אֲצְבָּעוֹת, וּתְרִין אֲצְבָּעָאן אִינּוּן דְּסָמְכִין לוֹן, וְאִינּוּן כִּתְרֵי גְּלִימֵי דְּסִחְיֵפִי אַהֲדָדֵי, רזי"אל אִיהוּ אוּרִיאֵ"ל, וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (שמות ג טו) וְזֶה זִכְרִ"י עִם ו"ה רְמַ"ח, וְדָא רזיא"ל, שְׁמִי עִם י"ה שְׂסָ"ה ש מועא"ל מ טטרו"ן י הוא"ל רָאשֵׁי תֵּיבִין שְׁמִי, חסדיא"ל מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, גַּבְרִיאֵ"ל מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, אוּרִיאֵ"ל מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּכָל סִטְרָא אֵלִי אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאֵם, וְאִינּוּן אֵלִ"י א' כֶּתֶר י' חָכְמָה ה' אִימָּא עִלָּאָה, דְּאִיהִי מְגַדֵּל עוֹז שֵׁם יהו"ה (משלי יח י).

וְעוֹד אָמַר הַהוּא סָבָא רַבִּי רַבִּי, וְהַמִּכְתָּב מִכְּתַב אלהי"ם הוּא (שמות לב טז), תְּרֵין יְדִין כּוֹתְבוֹת מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, אֲבָל חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, (נ"א בֶּן י"ה אִיהוּ וַדַּאי), כַּמָּה מַלְאָכַיָּא סַפְרַיָּא אִית לְעֵילָּא דְּכָתְבִין זַכְוָון דְּיִשְׂרָאֵל, וְכַמָּה מַלְאָכַיָּא דְּחוֹתָמָא דְּמַלְכָּא בִּידֵיהוֹן דְּחָתְמִין זַכְוָון דְּיִשְׂרָאֵל, וְכַמָּה

מַלְאָכַיָּא אִינּוּן שָׁקְלִין קַלִּין וַחֲמוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה לג יח) אַיֵּה סוֹפֵר אַיֵּה שׁוֹקֵל, וְכַד אִיהוּ חָתִים בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ דְּאִיהוּ ו' (נ"א י') אֵין לְהָשִׁיב, חוֹתָם אִיהוּ ו' חוֹתָם אֱמֶת, יָד כּוֹתֶבֶת וְיָד חוֹתֶמֶת ה' תַּתָּאָה כּוֹתֶבֶת ה' עִלָּאָה חוֹתֶמֶת, דְּאִינּוּן ה' אֶצְבְּעָאן דְּיָד יְמִינָא וְה' אֶצְבְּעָאן דְּיָד שְׂמָאלָא, ה' תַּתָּאָה כּוֹתֶבֶת בְּאָת ו' דְּאִיהוּ קוֹלְמוֹס, קָנֶה דְּדְרוֹעָא ה' עִלָּאָה חוֹתָם בְּאָת י' דְּאִיהוּ כַּף הַיָּד.

שֵׁ"ם הַדּוֹרֵ"שׁ אִיהוּ צַדִּיק, עֲלֵיהּ אִתְּמַר (ישעיה נ ד) יהו"ה אלהי"ם נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים, וְדָא (ז') יו"ד זְעֵירָא, לָדַעַת לָעוּת אֶת יָעֵף דָּבָר (שם), אִינּוּן ה"ה, דִּבְהוֹן וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ (בראשית א כ), וּנְקוּדָה דְּשֵׁם הַכּוֹתֵב, וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אלהי"ם הוּא דָּא יְהֹוָה, שֵׁ"ם הַדּוֹרֵ"שׁ, יהו"ה אלהי"ם נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים, לָדַעַת לָעוּת אֶת יָעֵף דָּבָר וְדָא יָהֹוָה, יְדִיעַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, בְּהַאי נְקוּדָה יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדוֹעַ (ירמיה ט כג), וְדָא יְהַלֵּל.

[דף פט ע"ב]

כָּל אִלֵּין נְקוּדִין צָרִיךְ לְנַקְּדָא לוֹן מִקְּרָאִין דְּאוֹרַיְיתָא, כְּמָה דְּאִינּוּן כְּתִיבִין בְּאֹרַח קְשׁוֹט, וְכָל הַנָּ"ה אִית לָהּ מִשַּׁמְּשָׁא דְּרָכִיב עֲלֵיהּ, וְאִיהִי מֶרְכָּבָה לֵיהּ, וְהַהִיא הַנָּ"ה אִית לָהּ מַנְהִיגָא דְּשַׁלִּיט עֲלֵיהּ, כְּגוֹן דְּכוֹרָא עַל נוּקְבָא, וְלֵית רְשׁוּ לְנוּקְבָא וְלָא לְשִׁלּוּחָא דִּילָהּ לְמֶעֱבַד מִדַּעַם בְּלָא רְשׁוּת בַּעְלָהּ, דְּכָל מָאן דְּמִקַּבֵּל (דף פט ע"ב) אִיהִי נוּקְבָא, מֵאַתַּר דְּאִיהוּ מְקַבֵּל, וְרָזָא דְּמִלָּה (קהלת ה ז) כִּי גָבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר, וּכְגַוְונָא דָּא שְׁלִיחָא לְעֵילָּא מטטרו"ן, וְכַמָּה מְמַנָּן דְּתְחוֹת יְדֵיהּ דְּאִינּוּן שְׁלִיחָן דִּשְׁכִינְתָּא, וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי